

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/10/csepela-janosne-beszamoló-a-centa-kozep-europai-tanarakademia-tortenelem-szekcioja-iskolai-vetelkedojenek-dontojerol-02-03-13/>

Csepela Jánosné¹

Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárákadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

2010 szeptemberében hirdette meg a Nemzeti Tankönyvkiadó és a CENTA Közép-európai Tanárákadémia Történelemtanári Tagozata hetedik – nyolcadik osztályosok három fős csapatai számára a „kerestetik a legjobb Töri Tudós Trió” (három fordulás, felmenő rendszerű) vetélkedőt. A verseny témája a „felemelő század” volt, nemzeti történelmünk kiemelkedő korszakának – a XIX. századnak – sokoldalú megismerése, a történelmi műveltség elmélyítése, a történelmi kompetenciák fejlesztése, az önálló ismeretszerzés bővítése. A névválasztással utalni szándékoztunk a játékoságra, a korszakra, a történelem iránti érdeklődésre, a csoportmunkára egyaránt. Mottóul Széchenyi István gondolatát választottuk:

“Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!”

Az 1. forduló

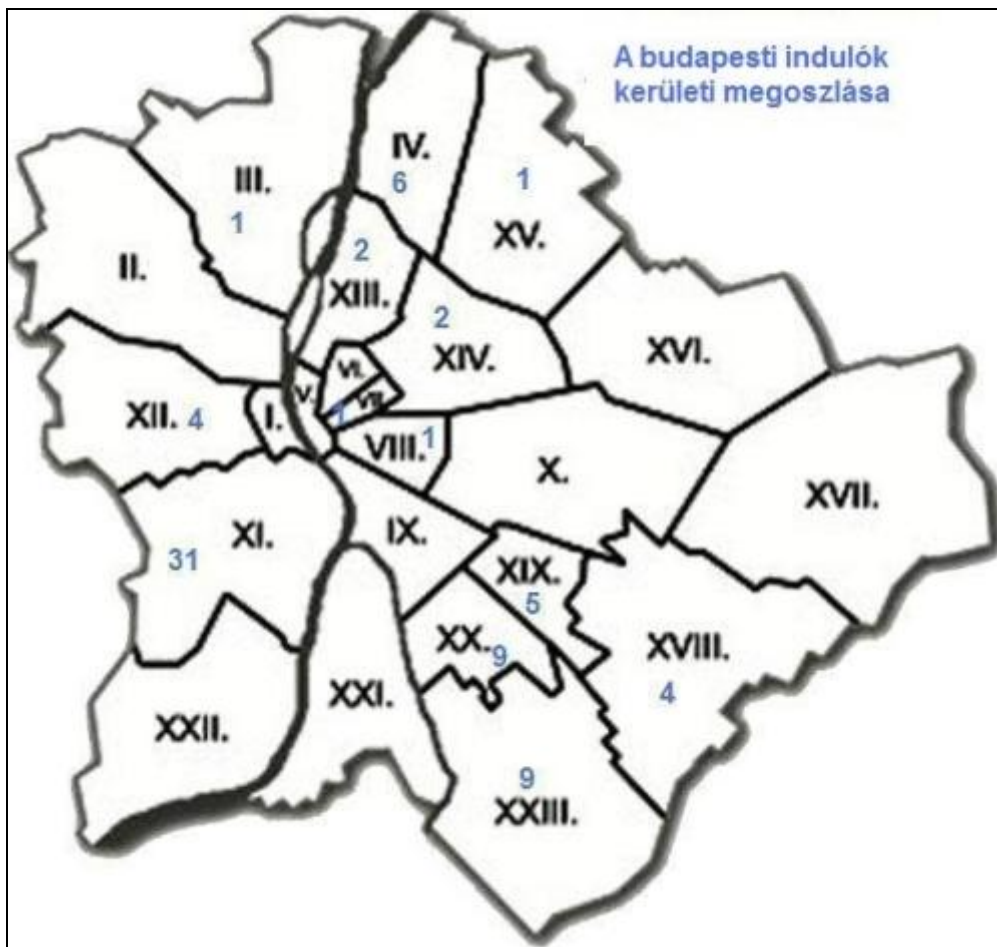
A felhívás „értő fülekre”, sok-sok történelmet szerető diákra és az őket felkészítő, munkájukat segítő, többletmunkát vállaló tanárkollégára talált. A vetélkedőre 188 csapat jelentkezett, az ország számos iskolájából. A területi megoszlást (a postai irányítószámok alapján) a térképen tüntettük fel:

1. ábra: A vetélkedő résztvevőinek területi megoszlása

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

A fővárosból 76 csapat nevezett a versenyre.

2. ábra: A fővárosi résztvevők kerületi megoszlása

A verseny lebonyolításában (feladatok összeállítása, dolgozatok javítása, a döntő levezetése) tapasztalt kollégák vettek részt, akik között egyetemi oktatót éppúgy találunk, mint tankönyvszerzőt, több évtizedes „múlttal” rendelkező szaktanácsadókat, munkaközösség-vezetőket, vezetőtanárokat, más szaktárgyi szakemberekkel (Péchy Blanka díjas magyartanár, rajz – művészettörténet, könyvtár, informatika szakos kollégák) megerősítve. A javítást természetesen – az egységes elbírálás érdekében – „munkamegosztással” végeztük, ugyanazok a feladatok ugyanazon kolléga kezébe kerültek minden fordulóban.

Az első forduló témaköre az 1800 – 1830 közötti időszakot ölelte fel. Összesen 22 feladatot kellett a versenyzőknek megoldaniuk mintegy három hónap alatt. Igyekeztünk olyan feladatsort összeállítani, melyben nemcsak tárgyi tudásra, hanem kreativitásra is szükség van. Igényli a tananyagon kívüli ismeretszerzést, könyvtár- és médiahasználatot, természetesen a kronológiai, topográfiai, forrásfeldolgozó, szövegértési, manipulatív stb. képességek használata mellett. Törekedtünk arra, hogy egyre „komolyabb” kihívásokkal találkozzanak a versenyzők, így kevés ráismerés-, ám annál több felidézés-, értelmezés- és alkalmazás-szintű feladatot állítottunk össze.

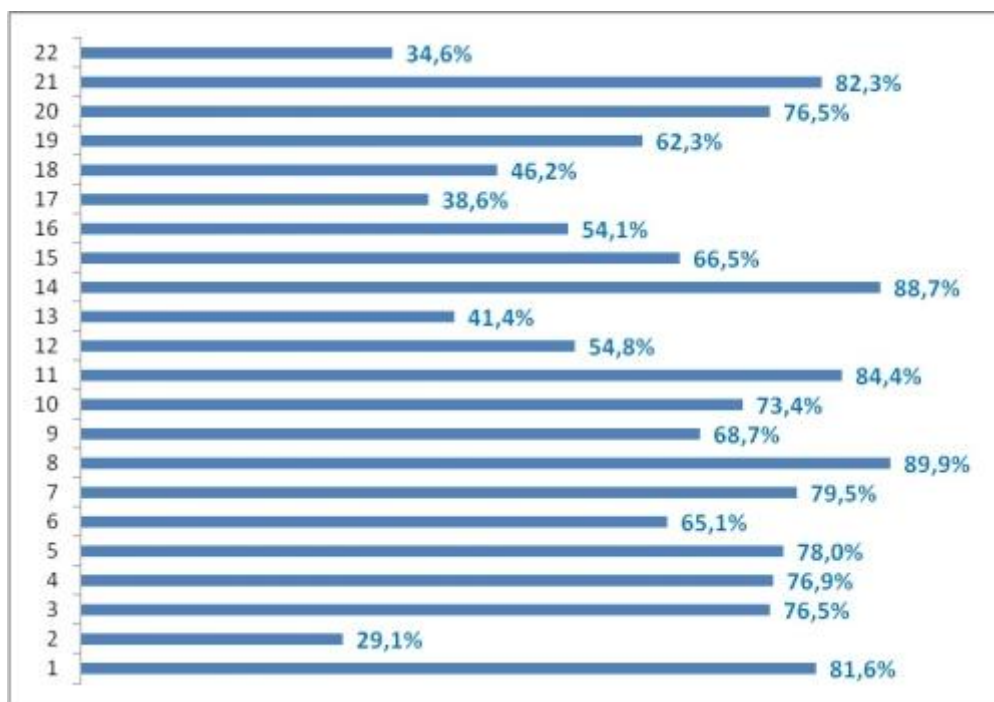
**Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciójára
„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános
iskolai vetélkedőjének döntőjéről**

Az első forduló a következő részekből állt össze:

1. Széchenyi István első (12 esztendősen írt) levelének elemzése.
2. Pest – Buda lélekszámának alakulása és ennek okai (statisztikaelemzés és “mini esszé”).
3. A társadalom összetétele (forrásértelmezés + képi azonosítás).
4. Hamis – igaz állítások a Himnuszhoz kapcsolódóan és az előforduló helyszínek jelölése a történelmi Magyarország vaktérképén.
5. Forrás értelemszerű kiegészítése az Akadémia alapításáról.
6. Széchenyi utazásai – 10 helyszín megnevezése indoklással, s ezek jelölése Európa vaktérképén.
7. Személyek és arcképek párosítása.
8. Ragadványnevek és “tulajdonosaik” párosítása és időrendi sorrendbe állításuk.
9. Megadott szempont alapján válogatás képzeletbeli újsághírek között.
10. Történelmi apróhirdetések és lehetséges feladók.
11. Évszámrejtvény, a hozzá kapcsolódó személy kiválasztása (Liszt Ferenc), s meghatározott életkorához illő öt helyszín megnevezése indoklással.
12. “Titokban” kihallgatott beszélgetés résztvevőinek felismerése.
13. A nyelvújítás jelentősége – esszé.
14. A nyelvújítás érdekes szavai (párosítás), ma használtos idegen szavaink “nyelvújító” magyarra fordítása.
15. Keresztrejtvény + a megfejtéshez kapcsolódó ún. “mini” esszé.
16. Ismerkedés a korabeli sajtóval (képi és szöveges források elemzése + az újság mai címlapjának megtervezése).
17. Széchenyi István nagycenki birtokán – illusztráció készítése a forrás alapján.
18. A magyaros divat és jelentősége (mini esszé).
19. Divatlap – úri öltözék készítése a szöveges forrás alapján.
20. Fogalom meghatározások készítése.
21. Ismerkedés a korabeli cenzúra működésével, képzeletbeli cenzori “ítéletek” készítése (internetes információk alapján).
Ismerkedés a debreceni Első Oskolai Átlás mibenlétével.
22. Széchenyi István gyermek- és ifjúkorának hatása későbbi pályafutására – esszé.

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

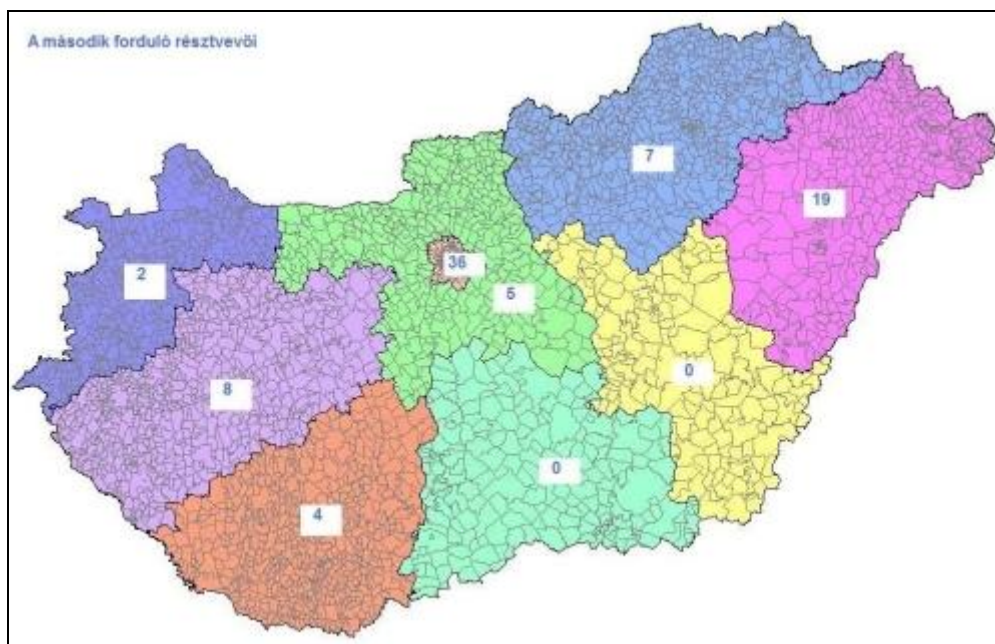
A fordulót a következő eredménnyel oldották meg a versenyzők:

3. ábra: Az 1. forduló feladatainak összesített eredménye

A 2. forduló

A második fordulónak a 200 pont (72 %) feletti eredményt elért (maximum 282 pont) 87 csapatot hívtuk meg.

4. ábra: A 2. forduló résztvevőinek területi megoszlása

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

A budapesti résztvevők:

5. ábra: A 2. forduló fővárosi résztvevőinek kerületenkénti megoszlása

A forduló a Hitel megjelenésétől az aradi vértanúk kivégzéséig tartó időszakot vizsgálta 20 feladatban, a következő megoszlásban:

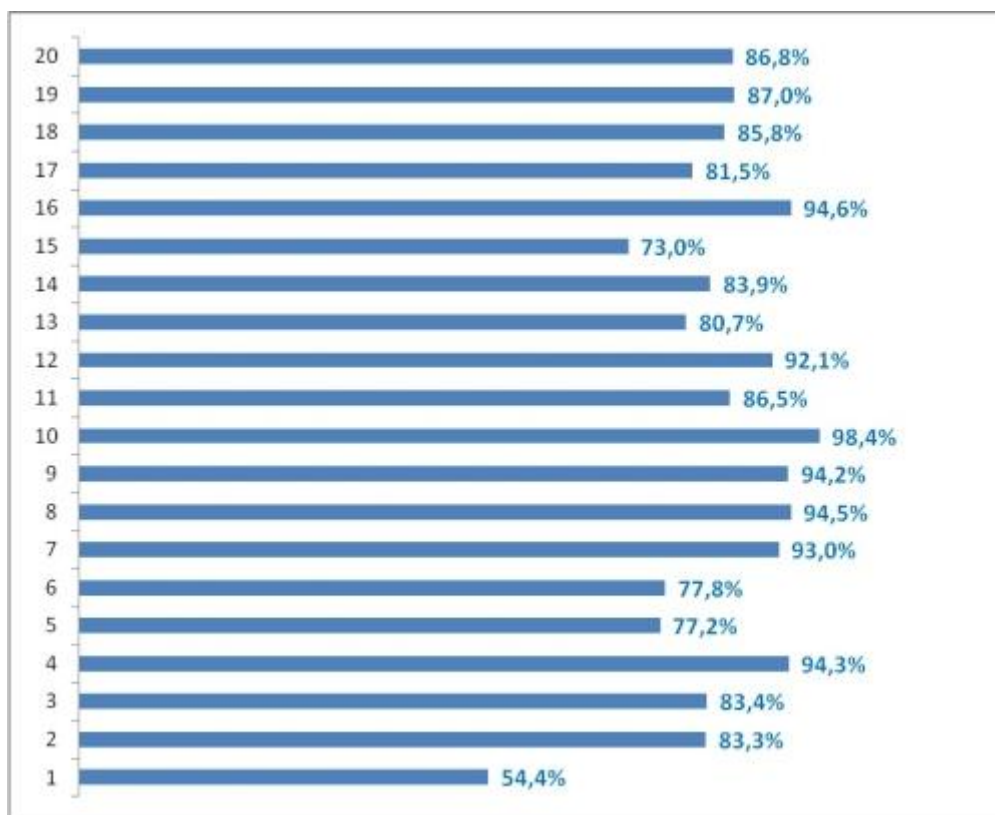
1. A tavaszi hadjáratról szóló „Hadilap” készítése (vezércikkel, riportokkal, illusztrációval, eseménytörténettel) A3 méretben.
2. A Lánchídról – Barabás Miklós festményének elemzése (szereplők, hamis-igaz állítások) a híd méretei, korabeli rajzhoz párbeszéd készítése.
3. Széchenyi István művei a cenzor előtt – művek és vélemények egyeztetése.
4. Alkotók és alkotásaik – párosítás.
5. Tankönyvi kép (Landerer-nyomda) kiegészítése.
6. Énekszóval – kottaolvasás, szövegírás, kapcsolata a forradalmi eseményekkel (mini esszé).
7. Képrészlet helyének megkeresése, szereplőinek megnevezése
8. Fogalomlottó.
9. Zászlóazonosítás.
10. Személyek szöveges és képi bemutatásának egyesítése.
11. „A csatatéren” – szöveges forrás alapján a csaták helyszínének, időpontjának

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

és hadvezéreinek megnevezése + jelölés vaktérképen.

12. Mária főhadnagy – önálló ismeretszerzés a megadott irodalom alapján.
13. Huszár (3. huszárzered) „öltöztetése”.
14. Érdekes kifejezések magyarázata.
15. Betűjelek szerinti időrendi sorrend + a megfejtés magyarázata (mini esszé).
16. A Szemere-kormány tagjairól.
17. Az 1849. évi nagycímer – rajzos feladat.
18. Kitől származik az idézet? – válogatás a megadott szakirodalomból.
19. Korabeli gúnyrajz értelmezése.
20. Az aradi vértanúkról – irodalmi és képzőművészeti gyűjtőmunka, a vértanúk arcképeinek és aláírásaiknak párosítása, a 15. vértanú bemutatása.

A megoldások eredményessége:

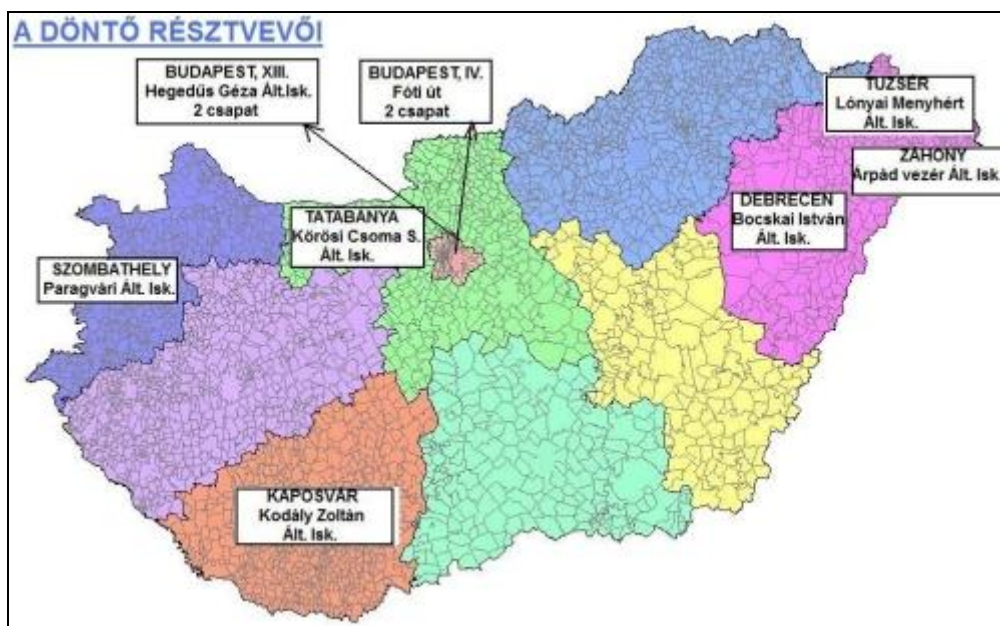
6. ábra: A 2. forduló feladatainak összesített eredménye

A Döntő

A kiírásnak megfelelően 10 csapatot hívtunk meg a május 28-ai döntőre, melyet a Várban, a Magyar Kultúra Alapítvány Székházában rendeztünk meg (a döntőről képes beszámoló található a www.ntk.hu, ill. a www.tanarakademia.hu oldalakon). A zsűri tagjai: Horváth Péter tankönyvszerző, tanár és Katona András metodikus, tankönyvszerző voltak, az elnöke tisztet pedig dr. Závodszy Géza történész, tankönyvszerző, az ELTE 2003-ban megszűnt Tanárképző Főiskolai Karának nyugalmazott főigazgatója töltötte be.

**Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója
„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános
iskolai vetélkedőjének döntőjéről**

A döntőbe jutott csapatok:

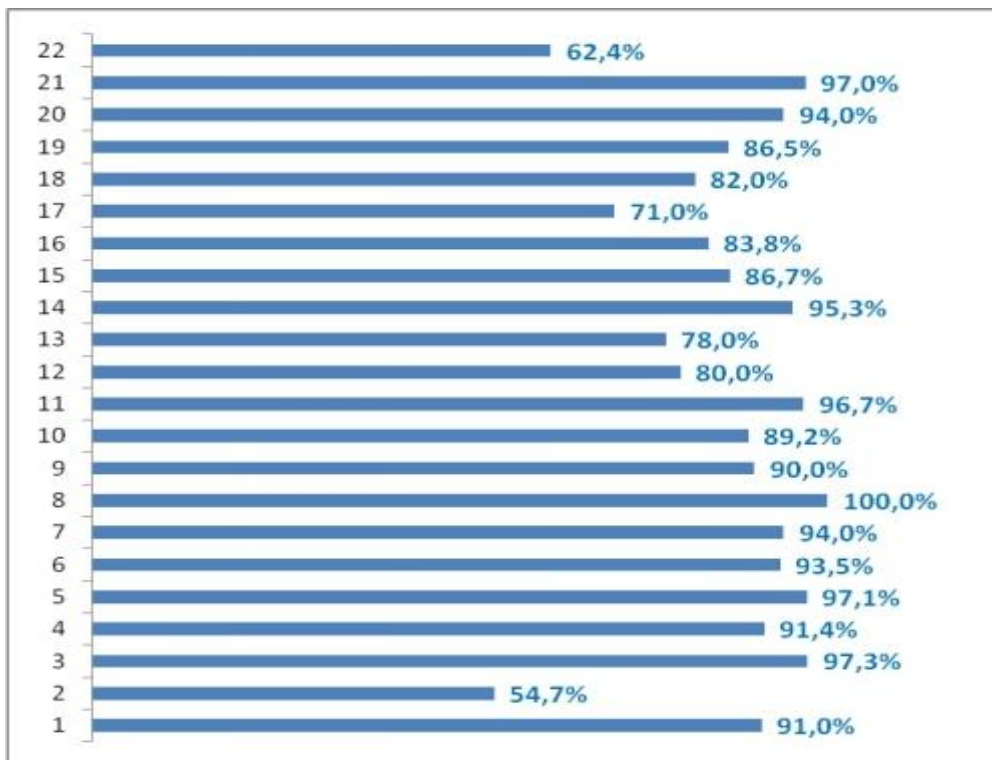
7. ábra: A döntő résztvevői

TELEPÜLÉS	CSAPATOK NEVE	FELKÉSZÍTŐ TANÁRAK
Budapest IV.	Argo	Kalóné Romhányi Ildikó
Budapest IV.	Argonauták	
Budapest, XIII.	Tripla X	Velezné Angyalosi Izabella
Budapest, XIII.	Refor-Merek	
Debrecen	Hídverők	Bárány Eleonóra
Kaposvár	Civilizátor	Heizlerné Honfi Éva
Szombathely	Márciusi ifjak	Dobosné Csoknyai Cecília
Tatabánya	Kőrösiek	Henzer Zsuzsanna
Tuzsér	Fontolva haladók	Kopaszné Szabadosi Katalin
Záhony	ZTA	Almásiné Forgács Éva

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

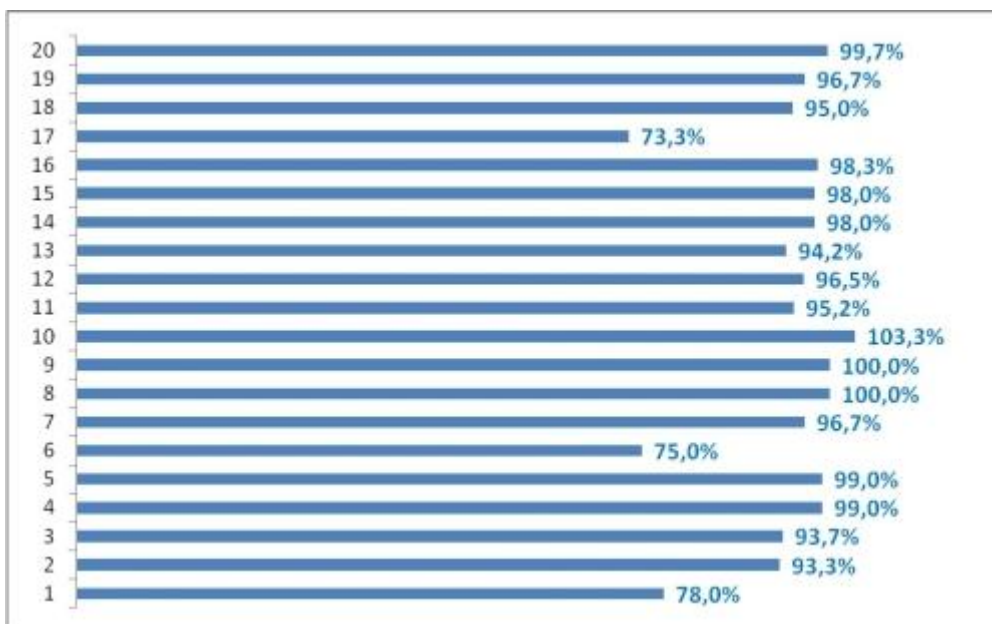
A bejutott 10 csapat útja a döntőig:

Az első fordulóban elért eredményeik (átlag 65% – bejutott csapatoké 82,8%):

8. ábra: A döntőbe jutottak 1. fordulóban elért eredményei

A második fordulóban elért eredményeik (átlag 82% - bejutott csapatoké 89,3%) [a 100% feletti eredményt az ún. + pontokkal érték el]:

9. ábra: A döntőbe jutottak 2. fordulóban elért eredményei

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárakadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

A döntő feladatai

A döntőben összesen 8 feladat megoldásáról adtak számot a versenyzők. A felölt időtartam az előző két forduló időszakát (is) érintette, de zömmel a század második felére koncentrált a millenniumi ünnepségekkel bezáróan.

1.	Előzetes feladatként A3 méretű (szöveges – térképes – rajzos) plakátot készítettek a versenyzők, melyen Pest – Buda – Óbuda egyesítéséről kellett tájékoztatniuk a „nagyérdemű közönséget”. A zsűri összesen 32 ponttal (tartalom 20 + kivétel 12) értékelhette a kiállított munkákat.
Míg a zsűri értékelt, a versenyzőknek 30 perc állt a rendelkezésükre, hogy megbirkózzanak az írásbeli feladatokkal (pontérték: 58)	
2.	13+1 találatos totószelvény (melynél az jelentette a nehézséget, hogy a kérdések jó részére a négy lehetséges válaszelemből kettő vagy három is helyes volt, s pontot csak a tökéletes megoldás esetén kaphattak.)
3.	Tíz forrásrészlet helyszínének meghatározása és vaktérképen való elhelyezése.
4.	A század 12 híres személy arcképének (politikusok, művészek, hadvezérek stb.) felismerése és egy-egy konkrétum kapcsolása.
Az írásbeli javítása alatti szünetben a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola két tanulója gitáron romantikus zeneműveket játszott. Utána a Jedlik Ányos Gimnázium diákjainak divatbemutatója következett, melyen az udvari és a polgári viseleteket mutatták be.	
5.	A BÁMÉSZTATÓ (az elődöntők során, a versenyzők által javasolt elnevezés a „prezentáció” magyarítására) bemutatása, melyben 3-5 perc állt a csapatok rendelkezésére, hogy minél teljesebben bemutassák a millenniumi Budapestet. (45 pont).
6.	Barabás Miklós A Lánchíd alapkőletétele című festményének összeállítása (puzzle), felismerése, keletkezése, tartalma (15 pont).
7.	Aki mer ... nevezetes épületek részletből történő felismerése (a csapat dönthetett a nehézségi fokról a várható pontok ismeretében (25 pont).
8.	Villámkérdésekkel elfedett festmény, ahol nemcsak a villámkérdések megválaszolását, hanem a kép felismerését is pontoztuk (10 + 5 pont).

A grafikonon zöld színnel jelöltük az előzetesen elkészítendő feladatok megoldását, kék színnel az írásbeli, piros színnel a szóbeli feladatokat.

Csepela Jánosné: Beszámoló a CENTA Közép-európai Tanárákadémia történelem szekciója „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!” című általános iskolai vetélkedőjének döntőjéről

A végeredmény

A komoly és szoros küzdelemben az alábbi végeredmény született:

HELY	ISKOLA	CSAPAT	TAGOK	PONTSZÁM
1.	Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola	Civilizátor	Haragh Balázs Percze Márton Puska Zoltán	146
2.	Paragvári Általános Iskola, Szombathely	Márciusi Ifjak	Gajdán Viktor Gulyás Dávid Ivánicsics Gergely	139
3.	Angol Tagozatos Általános Iskola, Bp., Fóti út	Argó	Csoma Dániel Qayum Dániel Sás Benedetta Sára	129
4.	Lónyai Menyhért Általános Iskola, Tuzsér	Fontolva haladók	Révész Brigitta Révész Hanna Szabó Eszter	127
5.	Hegedűs Géza Általános Iskola, Bp., Fiastyúk u.	Tripla X	Koma Dániel Mórucz Nándor Varga Gergely	126
6.	Angol Tagozatos Általános Iskola, Bp., Fóti út	Argonauták	Hirrmann Blanka Kovács István Bence Somogyi Dorina	114
7.	Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola, Tatabánya	Kőrösiek	Takács Erik Váradí Tamás Vízkeleti Réka	110
8.	Hegedűs Géza Általános Iskola, Bp., Fiastyúk u.	reforMEREK	Csohány Patrik Koós Boglárka Varga Boglárka	107
9.	Árpád vezér Általános Iskola és AMI Záhony	ZTA	Borsi Timea Katalin Molnár Dóra Révész Lili Hanna	90
10.	Bocskai István Általános Iskola, Debrecen	Hídverők	Bartha Dóra Kozák Petra Szilágyi Noémi	77

Elismeréssel gratulálunk valamennyi versenyzőnek, akik tanújelét adták, hogy értik és magukénak érzik Széchenyi gondolatát, *'tisztelik a múltat, értik a jelent és munkálkodnak a jövőn'*. Köszönjük tanáraik felkészítő munkáját. Nekik és valamennyi kollégánknak kívánunk sok energiát az új tanévre, s minél több – a fentiekhez hasonló – érdeklődő, tehetséges és szorgalmas tanítványt.

JEGYZETEK

1. A szerző a CENTA Közép-európai Tanárákadémia Történelem tantárgyi kollégiumának a vezetője, s egyben a versenysorozat főszervezője is volt.